

Posvet s strokovno ekskurzijo: Etnološko delo med porabskimi Slovenci s poudarkom na muzejskih zbirkah (23.-24. maj 2002)

V četrtek, 23. maja, smo se iz Ljubljane odpeljali v Porabje. Pod vodstvom kolegic Marije Kozar Mukič in dr. Katarine Munda Hirnók smo spoznavali etnološko dediščino Porabja: razstavo v spomin porabskim župnikom v Gostišču Tromejnik v Gornjem Seniku, lončarsko delavnico umetnika domače obrti Karla Dončeca v Verici- Ritkarovcih in muzej Avgusta Pavla v Monštru.

Na obisku pri umetniku domače obrti Karlu Dončecu v Verici-Ritkarovcih. Ob gospodu Dončecu sta Marija Kozar Mukič in dr. Mojca Ravnik. Foto: Bojana Rogelj Škafar.

Naslednji dan, 24. maja, je v Slovenskem domu v Monoštru potekal posvet »Etnološko delo med porabskimi Slovenci s poudarkom na muzejskih zbirkah« v organizaciji Slovenskega etnološkega društva, Muzeja Savaria in Zveze Slovencev na Madžarskem. Ta posvet je bil drugi v okviru projekta muzejske zbirke v treh zamejstvih (Italija, Madžarska, Avstrija) Slovenskega etnološkega društva v sodelovanju z zamejskimi ustanovami.

Udeleženske posveta smo se preiskusile v izdelovanju papirnatih cvetic. Foto: Polona Sketelj.

Predstavitvi podrobnejšim informacijam o »Projektu treh zamejstev ter muzejskim zbirkam v Italiji« je bil namenjen prvi referat na posvetu (katerega je v odsotnosti Martine Repinc, vodje delovne skupine za zamejske Slovence pri Slovenskem etnološkem društvu prebrala Polona Sketelj). Projekt treh zamejstev je bil zasno-

van z namenom, da bi Slovensko etnološko društvo pregledalo in proučilo, kako je z muzejskimi zbirkami in etnološkim delom v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji. Osrednji del referata je vsebinsko predstavil strokovno ekskurzijo v Italiji ter posvet o muzejskih zbirkah, ki je potekala lani oktobra. Izkušnje (tako ekskurzije kot posveta) so bile dokaj negativne (pomanjkanje profesionalnega etnologa, prostorov za shranjevanje in razstavljanje predmetov; problematično je restavriranje predmetov v zbirkah; italijanska država oziroma njene strokovne institucije finančno ne podpirajo zbirke ipd.).

In kakšna je etnološka podoba Porabja? Na to vprašanje smo dobili odgovor iz referatov Marije Kozar (Pregled etnološkega dela pri Slovencih v Porabju v zadnjem desetletju) in dr. Katarine Munda Hirnók (Predstavitev Muzeja Avgusta Pavla). Podatki o sistematičnem raziskovanju etnološkega dela (to vključuje raziskovanje etnologov iz Slovenije, poklicnih etnologov v Porabju in njihovo vključevanje v projektih v Sloveniji, na Madžarskem in tudi v mednarodnih projektih ter nenazadnje ustanovitev in delovanje slovenskega muzeja v Monoštru s pomočjo finančnih sredstev Madžarske) potrdili, da je etnološka podoba Porabja bistveno drugačna v primerjavi s tisto v Italiji.

Glavni nosilki sistematičnega etnološkega dela sta Marija Kozar in Katarina Munda Hirnók. Marija Kozar se je vključila v vseslovenski projekt Način življenja Slovencev v 20. stoletju in v osemdesetih letih izdala topografijo in monografijo Slovensko Porabje in Gornji Senik, sredi devetdesetih pa Etnološki slovar Slovencev na Madžarskem. S tako bero se ne more hvaliti nobeno območje niti znotraj Slovenije niti v zamejskem prostoru. Leta 2000 je izdala monografijo o Gornjem Seniku v madžarski seriji Knjižnica stotih madžarskih vasi v letu tisočletnice Madžarske državnosti in leta 2001 dvojezično knjižico o Dolnjem Seniku. Druga porabska etnologinja dr. Katarina Munda Hirnók je od 90. let 20. stoletja zaposlena na Inštitutu za narodnostna vprašanja. V svojih razpravah se je ukvarjala s sezonskim, vlogo ljudske kulture in načina življenja pri opredeljevanju in ohranjanju narodne identitete porabskih Slovencev, poimenovanjem Slovencev na Madžarskem, etnološkim raziskovanjem manjšin v Sloveniji in zamejstvu ter sestavlja kronološko etnološko bibliografijo Slovencev na Madžarskem.

Svojevrstno etnološko delo opravljajo manjšinski mediji, časopis Porabje in Radio Monošter. Francek Mukič je govoril o etnoloških podatkih v slovenskih radijskih oddajah. Po njegovem mnenju oddaje niso informativne, temveč je njihov namen, da ljudem dajo možnost, da slišijo slovensko govorico, hkrati pa so tudi poučne narave. Snemani pogovori in pripovedi ljudi na terenu vsebujejo veliko podatkov o načinu življenja porabskih Slovencev, lahko pa so tudi dragocen vir za dialektologe.

Po referatih so si udeleženci posveta ogledali dokumentarni film »Kak nejga zelenoga konja tak nejga čednoga Slovenca«, nato je sledila diskusija.

Na koncu posveta je bilo sprejetih kar nekaj konkretnih predlogov za uspešno etnološko delo v zamejstvu:

- vzpostavitev mreže muzejskih zbirk in institucij v zamejstvu v sodelovanju s Slovenskim etnografskim muzejem;
- potreba po računalniškem programu za vnos podatkov o muzejskih predmetih;
- organiziranje potujočih razstav o zamejski kulturi v Sloveniji in v zamejstvu;
- izdaja skupne zloženke muzejskih zbirk v zamejstvu;
- izdaja treh posvetovanj o muzejskih zbirkah v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji;

- čezmejno sodelovanje etnologov in iskanje sredstev na natečajih PHARE, vključevanje v bilateralne razpise;
- ustanovitev regionalne raziskovalne skupine s sodelovanjem slovenskih, madžarskih in avstrijskih etnologov.
- Udeleženci so opozorili še na medlo zavest o zamejstvu v Sloveniji. Zato so bili mnenja, naj Slovensko etnološko društvo predlaga vključitev spoznavanja Slovencev v zamejstvu v učni načrt izobraževalnih ustanov v Sloveniji. Na Madžarskem so bili narejeni že prvi koraki v zvezi s tem, kajti v šolah imajo predmet spoznavanja ljudstev, pri katerem učenci spoznavajo Madžare na tujem in manjšine na Madžarskem.

(dr. Katarina Munda Hirnók)

Jubilanti

Društveniki ne pozablamo na naše zaslužne člane. Konec maja je 70 let praznoval naš dolgoletni član dr. Tone Cevc, ki mu ob tej obletnici kličemo vse najboljše, želimo mu veliko zdravja in ustvarjalne energije!

BREŽICE PO BREŽICAH: Etnologija in regionalni razvoj (Brežice, Posavski muzej, 23., 24. in 25. oktober 2002)

PRELIMINARNI PROGRAM

(dokončni program pričakujte v začetku septembra)

1. DAN - SREDA, 23. oktobra 2002

10.00-10.30

1. Pozdravni govor predsednice SED dr. Brede Čebulj Sajko
2. Pozdravni govor direktorja Posavskega muzeja mag. Tomaža Teropšiča

10.30-11.45

1. tema: ETNOLOGIJA IN REGIONALNI RAZVOJ

Predsedujoča: dr. Ivanka Počkar in dr. Vito Hazler

mag. Igor Strmšnik, državni sekretar za regionalni razvoj, Ministrstvo za gospodarstvo:
Regionalni razvoj Slovenije

dr. Aleš Gačnik, Znanstvenoraziskovalno središče Ptuj:
Etnologija in regionalni razvoj

g. Jože Avšič, poslanec v državnem zboru Republike Slovenije, predlagatelj zakona o pokrajini Posavje:
Posavska regija

dr. Ivanka Počkar, Posavski muzej Brežice:
Etnologinja v Posavski regiji

11.45-12.00

Odmor

12.00-13.00

Diskusija

13.00

Kosilo

15.00-17.00

2. tema: MESTO IN VLOGA ETNOLOGIJE IN ETNOLOGOV V SLOVENSkih REGIJAH

Predsedujoča: dr. Slavko Kremenšek in Tanja Rozenberger - Šega

Izhodiščne teme:

1. Osvetlitev in ovrednotenje dosedanjih etnoloških regionalnih raziskav in njihova širša družbena uporabnost/izrabljenost

2. Projektno sodelovanje med etnologijo/etnologi in lokalnimi skupnostmi (vizije, projekti, predlogi, oblike sodelovanja)

3. Vključevanje etnološkega znanja in etnologov v regionalni razvoj (vsebine, oblike vključevanja)

4. Regionalne in lokalne ustanove (muzeji, galerije, arhivi, knjižnice, šole, zavodi) kot »branilci« in ogledala regionalne identitete

5. Sodelovanje in vpetost nacionalnih ustanov v preučevanje regij (SEM, inštituti, univerzi ...)

6. Regionalna etnologija - zakaj in za koga?

17.00-17.30

Odmor

17.30-18.30

Diskusija

19.00

Večerja

20.00

Družabni večer v Mladinskem centru v Brežicah

2. DAN - ČETRTEK, 24. oktobra 2002

9.00-11.00

Nadaljevanje popoldanskih tem prvega dne.

Predsedujoča: dr. Aleš Gačnik in mag. Inja Smerdel

11.00-11.30

Odmor

11.30-12.30

Diskusija

13.00

Kosilo

14.30-15.30

Ogled Posavskega muzeja Brežice. Vodi dr. Ivanka Počkar.

16.00-18.00

Okrogla miza: IZOBRAŽEVANJE IN ZAPOSLOVANJE ETNOLOGOV IN ETNOLOGINJ DANES IN V PRIHODNOSTI

Vodi: prof. dr. Janez Bogataj, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo FF, Univerza v Ljubljani